

тим більше, що зростання потужності сучасних ТНК, широкий діапазон форм їх діяльності, охоплення операціями переважної частини країн світу супроводжуються активізацією процесів вивозу капіталу, інтернаціоналізації виробничо-інвестиційної діяльності корпорацій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Фаминский И.П. Глобализация – новое качество мировой экономики / И.П.Фаминский. – М.: Магістр, 2009. – 397с.
2. World Investment Report 2007. – New York and Geneva, 2007.
3. World Investment Report 2009: Transnational Corporations, Agricultural Production and Development (www.unctad.org/fdistatistics).
4. International Monetary Fund. Regional economic outlook : Europe. – Washington, D.C. (World economic and financial surveys, 0258-7440), 2009.
5. Економічна енциклопедія: 3-х т. Т.1 / Відповід. ред. С.В.Мочерний. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864с.
6. Економіка України в умовах глобалізації: Монографія / за заг. ред. І.М.Школи, О.В.Бабінської. – Чернівці: Книги – XXI, 2009. – 528с.
7. World Investment Report 2009: Transnational Corporations, Agricultural Production and Development (www.unctad.org/fdistatistics).
8. International Monetary Fund. International Financial Integration and Developing Countries, World Economic Outlook – The Information Technology Revolution: A Survey by the Staff of the International Monetary Fund, World Economic and Financial Surveys, 2009. Ch. 4. Pp.145–167.
9. World Investment Report 2007. – New York and Geneva, 2007.
10. Рогач О.І. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій. – К.: «Либідь», 2005. – 720с.

РЕЗЮМЕ

В статі визначено чинники, які здійснюють вплив на обсяги експорту і імпорту ПІІ, досліджено механізм міжнародного інвестування, визначено роль транснаціональних корпорацій у розвитку міжнародної інвестиційної діяльності.

Ключові слова: світовий фінансовий ринок; глобалізація, фінансова глобалізація; світовий валютний ринок; світовий фондовий ринок.

РЕЗЮМЕ

В статье определены факторы, которые оказывают влияние на объемы экспорта и импорта ПИИ, исследован механизм международного инвестирования, определена роль транснациональных корпораций в развитии международной инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: мировой финансовый рынок; глобализация; финансовая глобализация; мировой валютный рынок; мировой фондовый рынок.

SUMMARY

The article identified the factors that influence the volume of exports and imports of FDI, the mechanism of international investing, defined the role of transnational corporations in the development of international investment activity.

Keywords: world financial market, globalization, financial globalization, world money market, world action market.

ОЦІНКА РІВНЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Лазаренко Ю.О., аспірант ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»

Постановка проблеми. Сьогодні реалізація інноваційної моделі економічного розвитку належить до найголовніших пріоритетів внутрішньої політики України. Як засвідчує досвід більшості економічно розвинених країн, успішна інноваційна діяльність держави значною мірою забезпечується ефективною системою малого підприємництва. Саме малі підприємницькі структури виступають основними ініціаторами технологічних та організаційно-управлінських нововведень, окрім того вони відіграють ключову роль у формуванні конкурентного середовища, яке є необхідною передумовою залучення приватного капіталу до інноваційних процесів. Проте, незважаючи на обрану

інноваційну модель розвитку економіки, рівень інноваційної активності вітчизняних малих підприємств залишається надзвичайно низьким. За результатами інноваційного обстеження за європейською програмою CIS, протягом 2006 – 2008 рр. інноваційно-активними були 14,9% від усіх обстежених малих підприємств національної економіки. Для порівняння, середнє значення цього показника у межах Європейського Союзу складає 47,7% [1]. Об'єктивний аналіз рівня інноваційної активності вітчизняних малих підприємств є необхідною передумовою для розробки адекватної інноваційної політики, що і визначає актуальність теми дослідження.

Аналіз досліджень та публікацій. Результати аналізу літературних джерел вказують на те, що проблемам оцінки показників інноваційної діяльності в Україні присвячено наукові праці таких дослідників, як Бажал Ю.М., Гесць В.М., Денисюк В.А., Захарін С.В., Семиноженко В.П., Федулова Л.І. та ін. Проте вітчизняні науковці концентрують увагу переважно на проблемах управління інноваційною діяльністю на макрорівні, зокрема, висвітлюють питання розробки та реалізації державної політики у сфері інновацій [2; 8; 9], а також розглядають аспекти, пов'язані з інноваційними трансформаціями у корпоративному секторі економіки [3; 10].

Невирішені частини проблеми. Фактична реалізація інноваційної моделі розвитку економіки України не відповідає проголошеним стратегічним пріоритетам. Зберігається значне відставання показників інноваційної активності національної економіки від провідних країн Європейського Союзу, посилюються диспропорції в інноваційному розвитку між малими підприємствами та корпоративним сектором. Недоліки існуючої системи державної статистики інновацій, зокрема, відносно малих підприємств, не дозволяють зробити об'єктивні висновки щодо темпів інноваційного розвитку вітчизняної економіки, що обумовлює необхідність подальших досліджень із зазначеної проблематики. Із урахуванням цього **метою статті** є оцінка рівня інноваційної активності малого бізнесу у національній економіці та виявлення на цій основі ключових чинників, які стримують інноваційну діяльність вітчизняних малих підприємств.

Основні результати дослідження. Оцінку рівня інноваційної активності малого підприємництва доцільно проводити в контексті аналізу показників інноваційного розвитку економіки в цілому. Щорічні обстеження показників інноваційної діяльності в Україні охоплюють виключно промислові підприємства, адже саме виробнича сфера є джерелом технологічних нововведень, здатних забезпечити високий рівень конкурентоспроможності національної економіки. На підставі аналізу динаміки показників інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств за період 2000 – 2009 рр. за офіційними даними Держкомстату України можна зазначити наступне:

- спостерігається негативна тенденція у напрямку скорочення частки інноваційно-активних підприємств; змінюється співвідношення продуктивних та процесових інновацій: у 2009 р. частка підприємств, які займалися продуктивними інноваціями, зафіксована на рівні 5,6%, що у 2,4 рази менше за відповідний показник 2000 р. (*табл. 1*). У порівнянні з цим підвищується питома вага підприємств, що здійснювали процесові інновації. Зміна структури нововведень вказує на те, що з метою підтримки наявного рівня конкурентоспроможності вітчизняні підприємства орієнтуються не на розширення власного асортименту, а надають перевагу удосконаленню технологічних процесів; при цьому зростають витрати промислових підприємств на інноваційну діяльність: у 2008 р. їх загальний обсяг перевищив відповідне значення 2000 р. у 6,8 разів;
- ключовим напрямом інноваційних витрат залишається придбання машин, обладнання, установок та підготовка виробництва до впровадження інновацій (їх частка у загальному обсязі складає близько 62-63%). Рівень витрат вітчизняних підприємств за напрямом «дослідження та розробки» залишається мінімальним, у 2009 р. їх загальний обсяг склав усього 846,7 млн. грн. [5, с. 187];
- основним джерелом фінансування інноваційної діяльності виступають власні кошти підприємств. Роль державного та місцевих бюджетів у фінансуванні робіт, пов'язаних із розробкою і запровадженням нововведень, залишається незначною, питома вага витрат за цими джерелами у загальній структурі не перевищує 3%.

На основі даних, наведених у *табл. 2*, можна зробити наступні висновки щодо результативності інноваційної діяльності вітчизняних підприємств:

- протягом 2000 – 2008 рр. спостерігається стійке зростання обсягу інноваційної продукції, реалізованої промисловими підприємствами, проте питома вага інноваційної продукції в загальному обсязі промислової змінюється несуттєво та не перевищує 6 – 7%;

**Динаміка основних показників інноваційної активності
промислових підприємств України**

(у % до загальної кількості обстежених промислових підприємств)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Частка підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, %	18,0	16,5	18,0	15,1	13,7	11,9	11,2	14,2	13,0	12,8
Частка підприємств, що впроваджували інновації, %	14,8	14,1	14,6	11,5	10,0	8,2	10,0	11,5	10,8	10,7
з них:										
– проводили комплексну механізацію і автоматизацію виробництва	1,7	1,8	2,0	3,2	3,7	3,3	5,1	8,7	7,6	7,0
– упроваджували нові технологічні процеси	4,1	3,7	3,4	4,9	4,9	4,1	2,7	5,0	4,8	4,1
– освоювали виробництво нових видів продукції	13,7	13,3	13,2	9,4	7,8	6,4	4,7	5,5	6,2	5,6

Джерело: розраховано за даними Держкомстату [4; 5]

- можна відзначити тенденцію щодо збільшення обсягу інноваційної продукції, реалізованої за межі України: у 2008 р. значення цього показника у порівнянні з 2000 р. зросло майже у вісім разів, проте у 2009 р. обсяг інноваційної продукції, реалізованої на експорт, зменшився відносно попереднього періоду майже удвічі;
- у 2009 р. питома вага інноваційної продукції в обсязі реалізованої промислової продукції склала 4,8%, що майже удвічі нижче, ніж значення відповідного показника у 2000 р. Розглянуті негативні тенденції є результатом впливу фінансово-економічної кризи, в умовах якої значна кількість підприємств була змушена скоротити обсяги витрат на інноваційну діяльність.

Таблиця 2

Динаміка обсягу інноваційної продукції, реалізованої промисловими підприємствами України
(у фактичних цінах, млн. грн.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Усього:	12148,3	10365,4	12605,7	12882,1	18784,0	24995,4	30892,7	40188,0	45830,2	31432,3
Із загального обсягу поставлено на експорт	3023,6	3158,5	4421,5	4776,2	7984,4	12494,8	12797,0	14666,6	23633,1	13200,9
Обсяг інноваційної продукції, реалізованої за межі України, у % до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції	24,9	30,5	35,1	37,1	42,5	50,0	41,4	36,5	51,6	42,0
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	9,4	6,8	7,0	5,6	5,8	6,5	6,7	6,7	5,9	4,8
Витрати на інноваційну діяльність у % до:										
– обсягу реалізованої продукції	0,96	0,94	1,31	1,06	1,13	1,23	1,32	1,51	1,31	1,21
– обсягу інноваційної продукції	14,46	19,03	23,59	23,71	24,2	23,01	19,93	26,92	26,17	25,29

Джерело: розраховано за даними Держкомстату [4; 5]

За даними офіційної статистики рівень інноваційної активності у сегменті малого підприємництва значно нижчий за відповідні показники у національній економіці загалом. Упродовж 2000 – 2009 рр. спостерігається негативна тенденція щодо скорочення частки підприємств, що займаються інноваційною діяльністю. При цьому рівень інноваційної активності співвідноситься з розміром підприємства. Так, серед підприємств із чисельністю працюючих 500 та більше осіб частка інноваційно-активних складає близько 35%, у той час, як питома вага інноваційно-активних малих

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

підприємств знаходиться на рівні 5 – 6% від загальної кількості обстежених, що майже утричі нижче за середнє значення відповідного показника по економіці в цілому.

Результати аналізу показників інноваційної діяльності промислових підприємств за період 2000 – 2009 рр. дозволяють стверджувати наступне:

- динаміка частки підприємств, які реалізовували інноваційну продукцію, вказує на суттєве відставання малого підприємництва від темпів розвитку інноваційних процесів у вітчизняній економіці. Так, загалом значення цього показника серед підприємств із чисельністю працюючих 500 і більше осіб було вищим за середній рівень по економіці та складало близько 28 – 30% від загальної кількості промислових підприємств; частка малих підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію, не перевищувала 5% від загальної кількості обстежених малих промислових підприємств;
- зростання обсягів реалізованої інноваційної продукції відбувалося переважно за рахунок великих підприємств із чисельністю працюючих 500 і більше осіб, які забезпечували 85 – 90% загального обсягу інноваційної продукції, при цьому частка інноваційної продукції малого підприємництва в загальному обсязі інноваційної продукції промисловості залишалася незначною і складала близько 0,6 – 1% (табл. 3);

Таблиця 3

Результати групування промислових підприємств України за показниками інноваційної діяльності та чисельністю працюючих

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Частка підприємств, що займалися інноваційною діяльністю										
Від загальної кількості промислових підприємств, % у т.ч. з чисельністю працюючих	18,0	16,5	18,0	15,1	13,7	11,9	11,2	14,2	13,0	12,8
менше 50	6,1	5,4	6,6	6,0	4,4	2,8	2,9	6,3	5,6	6,2
50-99	10,3	11,1	12,8	10,8	8,7	7,4	7,1	11,2	10,0	11,9
100-199*	18,2	16,4	18,3	15,4	13,5	11,6	11,7	15,4	14,6	14,9
200-499**	24,4	23,0	25,0	21,6	20,5	16,9	16,1	20,0	20,1	18,7
500 і більше	41,8	39,6	42,6	36,6	36,5	36,2	32,6	35,6	35,3	35,5
Частка підприємств, що реалізовували інноваційну продукцію										
Від загальної кількості підприємств, що реалізовували промислову продукцію, % у т.ч. з чисельністю працюючих	14,9	13,3	13,9	11,8	11,0	10,2	9,2	10,0	9,3	9,0
менше 50	5,4	4,8	4,5	4,6	3,4	2,4	2,1	3,6	3,5	3,8
50-99	8,7	9,1	10,1	8,3	6,7	6,6	5,7	7,6	6,9	8,2
100-199*	14,8	13,2	13,9	12,3	11,2	9,9	9,5	10,6	10,8	11,5
200-499**	21,0	18,7	20,2	17,0	16,6	14,6	13,4	14,7	14,4	14,0
500 і більше	31,6	28,3	31,8	28,7	29,6	30,4	27,9	28,0	26,3	25,2
Частка промислових підприємств у загальному обсязі реалізованої інноваційної продукції										
Усього, % у т.ч. з чисельністю працюючих	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
менше 50	0,6	0,7	0,6	0,3	0,4	0,2	0,3	0,6	0,9	1,0
50-99	0,8	1,4	2,4	1,1	0,6	1,0	0,9	1,0	0,9	2,7
100-199*	1,6	3,2	4,2	5,1	7,1	3,9	3,1	4,2	4,6	6,8
200-499**	5,5	7,3	8,0	6,9	8,3	2,9	6,2	4,1	2,8	4,1
500 і більше	91,6	87,5	84,8	86,6	83,6	92,0	89,6	90,1	90,7	85,5

З 2007р. поділ здійснено згідно з міжнародними рекомендаціями:

*100-249

**250-499

Джерело: розраховано за даними Держкомстату [4; 5]

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

- обсяги інноваційної продукції, реалізованої за межі України, також забезпечувалися великими підприємствами (питома вага продукції, виробленої зазначеними суб'єктами господарювання, складала близько 94 – 96% від загального обсягу), цей факт вказує на те, що вітчизняні малі та середні підприємства не орієнтовані на експортне виробництво та працюють переважно на внутрішньому ринку;
- частка інноваційних витрат малих промислових підприємств у загальному обсязі залишається мінімальною, її значення протягом розглянутого періоду знаходилося на рівні 0,9 – 1,3% від загального обсягу.

Аналіз розподілу витрат за напрямками інноваційної діяльності свідчить про те, що малі промислові підприємства надають перевагу придбанню машин, обладнання, установок та підготовці виробництва до впровадження інновацій. При цьому найменш привабливим напрямом інноваційної діяльності виступають дослідження та розробки, оскільки в середньому за період 2000 – 2009 рр. питома вага малих підприємств, що займалися зазначеними видами робіт, не перевищувала 1% від загальної кількості обстежених. Отже, переважна більшість представників вітчизняного малого бізнесу не розглядає запровадження технологічних змін як стратегічний пріоритет своєї діяльності.

Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що, незважаючи на проголошений інноваційний курс розвитку економіки, рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств залишається надзвичайно низьким. Окрім того за показниками інноваційного розвитку зберігаються значні диспропорції між малими підприємствами та корпоративним сектором. Проте, на думку деяких дослідників, показники Держкомстату України є завищеними та не відображають реальних тенденцій інноваційної діяльності промислових підприємств, що обумовлюється, у першу чергу, недоліками вітчизняної системи обліку інновацій [2, с. 82].

Для об'єктивного аналізу інноваційного розвитку України необхідно визначити позицію національної економіки стосовно інноваційно-розвинених країн. У 2009 р. Державним комітетом статистики України проведено обстеження інноваційної діяльності за європейською програмою CIS 8 (*Community Innovation Survey*), основною метою якого було запровадження системи показників, адаптованих до стандартів європейської статистики інновацій, та отримання якісних статистичних даних, що характеризують інноваційну діяльність вітчизняних підприємств, співставних із відповідними даними країн Європейського Союзу [5, с. 259]. На відміну від щорічних спостережень Держкомстату, об'єктом яких виступають виключно показники інноваційної діяльності промислових підприємств, статистичне обстеження CIS охоплює також підприємства сфери послуг. Окрім того, інноваційне обстеження за європейською методикою враховує як технологічні інновації (продуктові та процесові), так і нетехнологічні (маркетингові та організаційні).

Узагальнення результатів проведеного статистичного дослідження, що охоплює період 2006 – 2008 рр., дозволяє зробити наступні висновки:

- інноваційно-активними були 18% від усіх обстежених підприємств національної економіки; у промисловості частка зазначених підприємств становила 20,5% від загальної кількості обстежених; у сфері послуг значення цього показника було нижчим за середній рівень по економіці в цілому та складало 15,5% від загальної кількості;
- частка інноваційно-активних підприємств малого бізнесу у промисловості та сфері послуг суттєво не відрізняється та знаходиться на рівні 14 – 15% від загальної кількості; проте рівень інноваційної активності середніх та великих підприємств у промисловості значно перевищує відповідний показник у сфері послуг (*табл. 4*);
- упродовж зазначеного періоду 13,1% вітчизняних підприємств запроваджували маркетингові та (або) організаційні інновації; для малих підприємств значення цього показника є дещо нижчим та становить 11,3% від загальної кількості обстежених підприємств; для великих – майже удвічі перевищує середній рівень по економіці та складає 27,6%.

Однією із ключових цілей інноваційного обстеження *Community Innovation Survey* є розрахунок відносних показників інноваційної діяльності вітчизняних підприємств та співставлення їх із відповідними показниками країн Європейського Союзу. Порівняльний аналіз даних Євростату із показниками вітчизняної економіки дає підстави стверджувати, що частка інноваційно-активних українських підприємств майже втричі нижчий за середнє значення цього показника у межах Європейського Союзу (14,9% проти 47,7%), при цьому рівень запровадження як технологічних, так і нетехнологічних інновацій підвищується разом із збільшенням розміру підприємства.

Інноваційна активність підприємств України за їх розміром протягом 2006 – 2008 рр. (у % до загальної кількості обстежених підприємств)

		Усього, %	У тому числі			
			Підприємств з інноваційною активністю, %	З них		Не інноваційно активні підприємства, %
				Підприємства з технологічними інноваціями (продуктовими та/або процесовими), %	Підприємства з нетехнологічними інноваціями (маркетинговими та/або організаційними), %	
Україна (національна економіка в цілому)	малі	100	14,9	57,5	42,5	85,1
	середні	100	21,7	70,0	30,0	78,3
	великі	100	40,6	83,3	16,7	59,4
Промисловість	малі	100	15,6	65,6	34,4	84,4
	середні	100	23,8	76,7	23,3	76,2
	великі	100	44,4	87,1	12,9	55,6
Послуги	малі	100	14,3	50,2	49,8	85,7
	середні	100	18,5	57,1	42,9	81,5
	великі	100	29,6	66,5	33,5	70,4

Джерело: розраховано за даними Держкомстату [5]

У межах інноваційного обстеження CIS значна увага приділяється дослідженню кооперації в сфері розробки спільних інноваційних проектів, адже інноваційне співробітництво дозволяє підприємствам одержати доступ до додаткових ресурсів, нових технологій та джерел інформації. Упродовж 2006 – 2008 рр. близько 30,3% обстежених вітчизняних підприємств із технологічними інноваціями мали партнера з інноваційної співпраці. Для малих підприємств значення цього показника є дещо нижчим та знаходиться на рівні 27%, для великих – складає 43,3%. За результатами проведеного обстеження лише 5% від загальної кількості вітчизняних підприємств із технологічними інноваціями отримували державну фінансову допомогу для розробки та запровадження нововведень [5, с. 274]. Для порівняння, у деяких країнах Європейського Союзу частка таких підприємств у декілька разів перевищує відповідні показники вітчизняної економіки. Так, питома вага підприємств, інноваційна діяльність яких фінансувалася за рахунок державних джерел, складає: у Австрії – 40,0%; у Фінляндії – 34,8%; в Італії – 31,3% [1]. З позиції вітчизняних підприємств саме обмежені фінансові можливості та недостатня підтримка інноваційної діяльності з боку держави визнаються ключовими перешкодами для розробки та запровадження нововведень.

Таким чином, аналіз результатів обстеження *Community Innovation Survey* дозволяє зробити висновок про те, що у вітчизняній економіці рівень інноваційної активності серед підприємств із чисельністю працюючих менше 50 осіб майже втричі нижчий за відповідний показник серед великих підприємств. Необхідно відзначити, що у розвинених країнах, незважаючи на державну підтримку інноваційної діяльності суб'єктів малого бізнесу, також спостерігаються суттєві відмінності у рівні інноваційного розвитку малих та великих підприємств, проте у вітчизняній економіці зазначені диспропорції виражені значно сильніше.

Висновки. Для здійснення об'єктивного аналізу рівня інноваційної активності малих підприємств було використано офіційні дані щорічних спостережень Держкомстату України, а також результати інноваційного обстеження *Community Innovation Survey*, проведеного за методикою Європейського Союзу. Незважаючи на те, що Україна обрала інноваційну модель економічного розвитку, фактично простежується щорічне зниження частки промислових підприємств, які займаються інноваційною діяльністю. Дані офіційної статистики свідчать про те, що рівень інноваційності вітчизняної економіки не відповідає сучасним вимогам економічного розвитку. Зокрема, спостерігається значне відставання інноваційних процесів у малому підприємстві від темпів інноваційного розвитку економіки України в цілому. За деякими показниками вітчизняні малі підприємства майже удвічі поступаються країнам-аутсайдерам Європейського Союзу, а порівняно з інноваційно спрямованими країнами-лідерами (Німеччина, Бельгія, Австрія) розрив становить 3 – 4 рази.

Результати проведеного аналізу створюють підстави для висновку про те, що у вітчизняній економіці інноваційна активність зосереджена переважно у корпоративному секторі, представники якого володіють достатніми ресурсами для розробки та запровадження інновацій. Однак розраховані показники не дозволяють стверджувати, що великі підприємства є за своєю природою більш інноваційними, ніж малі, адже інноваційна активність малого бізнесу обмежується його потенціалом, який не можна порівнювати із відповідними ресурсами великих компаній. Дослідження сучасного стану інноваційної активності вказує на те, що в Україні досі не сформувався прошарок інноваційно-орієнтованого малого підприємництва. За даними офіційної статистики основним джерелом фінансування інноваційної діяльності у вітчизняній економіці виступають власні кошти підприємств. З огляду на це, малі підприємства, які не можуть залучати значні обсяги фінансових та матеріальних ресурсів, не здатні самостійно здійснювати усі етапи інноваційного процесу.

Вагомим чинником, який обумовлює низьку інноваційну активність у секторі малого підприємництва, виступає недостатній рівень кооперації між учасниками інноваційного процесу. За результатами інноваційного обстеження CIS частка вітчизняних малих підприємств, які співпрацювали з іншими партнерами з метою створення або запровадження інновацій, залишається значно нижчою, ніж відповідний показник за країнами Європейського Союзу.

Із урахуванням цього до основних чинників, що обумовлюють низький рівень інноваційної активності вітчизняних малих підприємств, можна віднести наступні:

- відсутність інноваційних змін у числі стратегічних пріоритетів малих підприємств;
- обмежені фінансові можливості, нестача власних ресурсів, необхідних для створення та запровадження нововведень;
- недостатня фінансова підтримка інноваційної діяльності з боку держави;
- низький рівень коопераційних зв'язків між малими підприємствами та іншими учасниками інноваційного процесу, зокрема, корпоративними структурами.

Окрім того вітчизняна система обліку інновацій у секторі малого підприємництва потребує удосконалення з метою здійснення об'єктивної оцінки інноваційного розвитку, а також адаптації наявних індикаторів до стандартів Європейського Союзу. Перспективи подальших досліджень із зазначеної проблематики повинні охоплювати розробку методики комплексної оцінки інноваційної активності малих підприємств та обґрунтування ефективних механізмів активізації інноваційної діяльності малого бізнесу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Results of the Community Innovation Survey 2008 (CIS 2008) [Електронний ресурс] / European Commission Research / Eurostat, the statistical office of the European Union // Режим доступу : http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/science_technology_innovation/data/database
2. Дементьев В.В., Вишневикий В.П. Почему Украина не инновационная держава: институциональный анализ / В.В. Дементьев, В.П. Вишневикий // Journal of Institutional Studies. – 2010. – № 2. – Том 2. – С. 81-95.
3. Захарін С.В. Інноваційна активність промислових підприємств / С.В. Захарін // Економіка і прогнозування. – 2006. – № 3. – С. 80-98.
4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : статистичний збірник. – К. : Державний комітет статистики України (2000 – 2009).
5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : статистичний збірник / відп. за випуск І.В. Калачова. – К. : Державний комітет статистики України, 2010.
6. Пашута М.Т. Мале підприємництво та інновації як фактори зростання економіки / М.Т. Пашута // Економіст. – 2004. – № 1. – С. 50-55.
7. Ротар А.В. Особливості статистичного оцінювання інноваційної активності підприємств за європейською програмою CIS / А.В. Ротар // Статистика України. – 2010. – № 1. – С. 39-45.
8. Семиноженко, В.П. Яка інноваційна політика потрібна Україні? / В.П. Семиноженко // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 201. – С. 7.
9. Стадник В.В. Мотивуючі важелі й інструменти моделей інноваційного розвитку та умови їх ефективності / В.В. Стадник // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – № 1. – С. 215-219. – (Загальні проблеми економіки)
10. Федулова Л.І. Перспективи інноваційно-технологічного розвитку промисловості України / Л.І. Федулова // Економіка України. – 2008. – № 7. – С. 24-36.

РЕЗЮМЕ

В статье проанализированы динамика и тенденции инновационной активности малого предпринимательства; по результатам проведенного исследования определены основные факторы, которые обуславливают низкий уровень инновационной активности отечественных малых предприятий.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационная активность, инновационно-активное предприятие, малое предпринимательство.

РЕЗЮМЕ

У статті проаналізовано динаміку та тенденції інноваційної активності малого підприємництва; за результатами проведеного дослідження визначено основні чинники, які обумовлюють низький рівень інноваційної активності вітчизняних малих підприємств.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційна активність, інноваційно-активне підприємство, мале підприємництво.

SUMMARY

The dynamics and trends in innovative activity of small business are analyzed in the article; the main factors that determine the low level of innovative activity of small enterprises are defined according to the results of the research.

Key words: innovation, innovation activity, innovative enterprise, small enterprise.

ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ РЕЖИМА ВАЛЮТНОГО КОРИДОРА В МАЛЫХ ОТКРЫТЫХ СТРАНАХ С ФОРМИРУЮЩИМ РЫНКОМ

Левкович А.П., к.э.н., доцент, Белорусский государственный экономический университет

В процессе эволюции режимов валютного курса в мировой экономике сформировалась группа режимов, которая получила название гибкой или мягкой привязки. Данные режимы выступают переходными формами между жесткой привязкой (фиксацией) и плавающими режимами валютного курса. В общепризнанной и широко используемой на практике классификации режимов валютного курса МВФ данная группа в настоящее время (в соответствии с классификацией 2009 г.) включает следующие режимы: обычная гибкая фиксация, фактическая стабилизация, горизонтальный коридор, скользящая привязка, фактическая скользящая привязка. Преимущество этих режимов заключается в том, что они позволяют одновременно решать задачи снижения инфляции и стимулирования экспорта.

В настоящее время Республика Беларусь использует режим фиксации валютного курса к корзине валют (доллар США, евро, российский рубль) в рамках горизонтального коридора с диапазоном колебаний $\pm 8\%$ вокруг центрального паритета. С целью определения перспектив курсовой политики страны представляется целесообразным исследование опыта тех стран, прежде всего, с малой открытой экономикой, которые на том или ином этапе переходного периода использовали режим валютного коридора. Среди стран Центральной и Восточной Европы данный режим применяли Чехия, Словакия, Польша и Венгрия.

Чехия использовала привязку в рамках валютного коридора в феврале 1996 – мае 1997 гг. После фиксации к корзине валют с пределами колебаний 0,5%, Чехия расширила пределы колебаний до $\pm 7,5\%$ в феврале 1996 г. с целью расширения независимости денежно-кредитной политики в условиях высоких темпов либерализации движения капитала. В мае 1997 г. под воздействием спекулятивной атаки Чехия отказалась от привязки к валютному коридору и перешла к управляемому плаванию.

Курсовая политика **Словакии** была во многом была схожа с политикой обменного курса Чехии. Так, Словакия использовала привязку в рамках валютного коридора в 1996 – октябре 1998 гг. После фиксации к корзине валют в рамках узких пределов колебаний $\pm 1,5\%$, коридор был расширен до $\pm 7\%$. В октябре 1998 г. после спекулятивной атаки было принято решение о переходе к управляемому плаванию.

Венгрия использовала привязку в рамках валютного коридора с марта 1995 – до начала 2008 гг. После периода значительных разовых корректировок обменного курса форинта Национальный банк Венгрии в марте 1995 г. осуществил фиксацию к корзине валют в рамках скользящего валютного